

ПЕРШОДРУКИ

**Володимир
Шухевич**

Гуцульщина

Частина V

**Харків
«ФОЛІО»
2019**

Передмова.

Кінчаючи сим мою публікацію про Гуцульщину, вважаю кінечним сказати з сеї нагоди кілька слів.

Як се у передмові до I-ої часті було зазначено, загадував я оперти мою працю виключно на тім, *що сам бачив, чув, зібрав або списав.*

Коли-ж опісля за сьвітлою порадою горячого заступника домашнього промислу, нині вже покійного Володимира гр. Дідушицького, — котрий зрозумів, що тільки піднесенем домашнього промислу можна витворити як найбільший гурт сьвідомих і вольних горожан, а не великим капіталом, що витворює невольників, — я рішив ся вже по виданю першої часті „Гуцульщини“ (1900 р.) подати в другій часті увесь зібраний матеріал про гуцульський домашній промисл, (призначений зразу до осібної більшої публікації: „Промисл домашній на Русі“), вийшла II-а часть далеко инакше, ніж було зразу задумано. Представивши в ній відділ про домашній промисл як найобширніше, мусів я вже по виданю єї (1902 р.) подбати про доповнене й дальших відділів, аби тим по зможі подати повний образ життя й бутя Гуцулів. В тій цілі мусів я придбати новий матеріал, а через те зросла значно ся, первісно на менші розміри задумана, публікація і тим самим опізнило ся і видане дальших єї частий.

З придбанем нового матеріалу мусів змінити ся і з гори оповіщуваний зміст дальших частий, що однак, гадаю, вийшло тільки в користь цілости.

Річ ясна, що етнольоґічна публікація в 73 аркуші друку про нарід, проживаючий в просторій гірській країні, була би немислима для одиниці, вже з огляду на терен розслів і з причини незвичайно утяжливих комунікаційних і житевих условин, наколи би не безінтересовна поміч Земляків, котрим я обовязаний подякувати за те прилюдно.

Тож дякую найперше Вп. Добродійці Климентині Лисинецькій, жінці о. Емануїла, пароха з Космача, котра, знаючи

добре звичаї й обичаї Гуцулів, доставила мені не лише багато цінного матеріялу, але й була для мене живим жерелом, до якого я звертав ся без перестанку і з якого діставав в усіх сумнівах найдокладніші і в повні вдволяючи пояснення.

Дякую дальше учителям гуцульських сіл: Добродіям Луці Гарматієви, Дмитрови Єндикови, І. Сеникови й Теофілеви Кисилевському, від яких я дістав чимало гуцульських пісень, коляд і приказок, уміщених у трьох послідних частях сеї публікації.

Не менше дякую Др. Володимирови Кобринському зі Львова, котрий лікарював довгі роки у Гуцульщині, за те, що провірив мої записки про „Гуцульське лічництво“ і подавав до них свої цінні уваги.

Дякую й „Науковому Товариству ім. Шевченка“, котре не лише що видало своїм коштом перші чотири часті „Гуцульщини“, але й орудуючи запомогами, призначеними Соймом на етнографічні розсліді, підпирало ними збиране матеріялу, а надто спільними коштами з „Музеєм ім. Дідушицьких“ у Львові піднесло вартість видавництва великим богатством образків, виконаних із моїх фотографічних знімок і з оказів власности „Музея ім. Дідушицьких“,— з виїмком образків чч. 18, 27—30, 35 і 36 часті I-ої, зроблених з узорів, поміщених у праці д-ра Р. Кайндля.

Особливо-ж дякую Вп. Добродієви Тадеєви гр. Дідушицькому, властителеви Музея, за єго незвичайну прихильність для моєї праці, доказану жертвованєм 1000 корон на видане V-ої часті „Гуцульщини“; се мушу піднести прилюдно з тим більшою вдячністю, що тота жертва вийшла з власної ініціативи Сьвітлого Мецената, котрий вже і так своїми фондами покриває й ціле се видавництво в польській мові.

Не менше як тим Добродіям і Інституціям дякую всім добрим людям, що міні допомогли чи то матеріялами, чи порадою й поясненнями, а врешті й гостинністю підчас мого побуту в Гуцульщині, складаючи їм за се прилюдно щироруське: Спаси-Біг!

Мою особисту працю при сій публікації не вважаю за якусь особлившу свою заслугу, а лише за довг, виплачений мною гуцульському народови за ті красоти єго чудової країни тай єго власної вдачі, якими я тільки налюбубав ся і якими певно любити ме ся всякий, хто щиро й безсторонно просльідить усе те бодай з отсеї моєї публікації; а що таких безсторонних людей найде ся у нас чимало, се видко з тих голосів, які вже попередні часті сеї публікації оцінили критично, з'умівши „відріжнити річеву критику від простої ординарної клевети“.

Сею публікацією сповняю по спроможі лише мій народний обовязок, який і був одинокою провідною гадкою, що присьвічувала міні при моїй довголітній праці.

У Львові, 24. падолиста 1907.

Володимир Шухевич.

XVIII. Гуцульські приказки. *)

1. Про сотворенє сьвіта.

З первовіку була лиш вода, облаки і Бог сйитий. У облаках спав Алей, дух Божий, — а Бог ходив по воді. Раз зробила си на воді шум, йикийс купак, йик кавалок дерева, що крутила си по воді йик живий! Бог се вздрів тай питає: Що ти є? — А воно відповіло: Я не знаю! Живий сме, а не можу ні ходити, ні що будь робити. — Це був Триюда-Арідник. Бог не знав з чоґо він походить, бо чорт був так йик Бог з первовіку. Але що Богови кучилос самому ходити по воді, поблагословив Бог тот шум, тай питає: Хочеш мати голову? — Хочу. — А руки? — Хочу. — А ноги? — Хочу! — Тогди дав Бог Арідникови руки, ноги, очи, гет усе. Вони стали собі побратимами. Бог знав усе на сьвітї, але нічоґо не міг зробити, а Триюда мав силу до усеґо. Бог муєв у него все вімудровувати або украсти, йик шо хотїв мати. Бог знав, шо на присподнім у глибині моря є глина, та хотїв від Арідника вімудрувати, аби тот і вінєс з присподного, з тридевейитого моря, шо є так глібоко три рази йик сес сьвіт. Раз вони у двох собі гуторили, шо добре би було, йик би була земля, бо було би на чім припочьити. Триюда питат: А шо би зробити, аби була земля? — Бог кажет: Я би зробив землю, коби лиш глина була. — А деж ї взьити? питає Арідник. — Вона є гет у присподнім. — Я бих туди пронир, каже тот. — Пронри, каже Бог; а йик меш зачерати землю руков, кажи: в имїи моє! — Коли се Арідник почув, кинув си у *бульбон* (се таке місце, де море боїт си) та аж у тридевейитім найшов глину. Набрал ї у жменю, та віхопив си у гору. Але заки віринув, вода усу глину вімулила з его руки. Приходи він перед Бога, а той питат: А де глина? — Я набрав повну жменю, та, ади, нема! — Бос не казав в имїи моє! Пронри ще раз, та скажи так! — Він верг си в друге, — так само стало си! Аж за третим разом вінєс він тільки глини, шо лишило си

*) Приказка ми називають Гуцули всякого рода оповідні твори.

трішки за нігтем. Бог вішкробав глину з під нігтьи, зробив з неї пальничку тай кинув ї на воду, а пальничка розросла си, тай з того стала земля. Вона була сразу дуже тонка, йик шкаралуша з робойичого йийцьи. Алей Божий пробудив си, уздрів землю, спудив си, верг си, тай затрьис облаками обома руками так, що тот край, що він до него лежъив лицем, здрїгнув си, повалив си, земля на нїм поломила си; з сего зробили си гори й скали. Зараз Бог прикував одну руку Алеєви, аби так дуже не тръис землев; рука одна ї доси прикована; тепер гремит Алей лиш однов руков, другу руку роскує єму Бог при кінци сьвіта.

Тепер льиг Бог спати, утомлений, а Триюда не вснув; він спудив си грому, та мудрости Божої. За тот чъис, йик Бог спав, вігадав Арїдник стратити Бога; він хотїв сам жити на сьвітї. Прийшов до сийичого Бога, тай хотїв єго скотити у море, аби утопив си. Він став Бога кочъити у воду, але земля росла усе у тот бїк, куди він покотив Бога, — аж Бог пробудив си, та дав так, що Арїдник сам завалив си у воду, а вода за ним зараз замерзла. Бог гадав, що Арїдник вже з неї не вілїзе, а він йик розїгнав си з присподного, йик утьив головов у лїд, то провалив лїд; за ним пішла пара з під леду, а мрака з неї пішла у гору. Зимов ї тепер, йик на дворї люто, їде пара з під леду, де прорїзана полонка. Мрака пішла у гору, та з сего стали хмари. Йик Арїдник проломив лїд, стали з него криги, а з них зробила си печера; Арїдник бойив си Бога та сховав си під криги, що збили си у гору, тай каже: Оце буде для мене хата! — Але сонце загрїло, хата ростопила си, та вже нїкуди було єму сховати си. З сего чъису вони оба з Богом стали розпобратимами; жили оба на землі, але вже не разом, лише дес колис заходили до себе.

Йик уже була земля поросла, на нїй дерева та трави, було води лиш тїлько, що з моря набїгало жилами, та йик дощ упав. Триюда поробив собі вївцї та кози, та зробив собі скрипку; він вігадав усю музику, лише фльойиру та трембіту вігадав Бог. Арїдник став у скрипку грати, тай пасе вївцї. Бог учув се, приходи до него тай дивит си. Арїдник питає: Що дивиш си, побратиме? — Дивю си, йик ти, розпобратиме, йграєш. Я би ту скрипку у тебе узъив! — Нї, не озмеш, каже Арїдник. — Не лиш скрипку, але й вївцї бих узъив, каже Бог. — Хиба украдеш, то тобі дарую, а взъити не озмеш; я не дам, каже Арїдник. — Якос пішов Арїдник у лїс з вївцьими, сїв на вївороти (смерецї, вїверненїй горї коренем), тай грає. Вївцї послули, польгали, тай Арїдник уснув. Бог підїйшов туди, узъив скрипку тай вївцї, тай пішов гет! Пробудив си Арїдник, а тут нї скрипки нї овец! Догадав си, що Бог єму украв; приходит до Бога, тай каже: Чекай! Украв ти минї вївцї, але я ще таке маю, чога ти минї не украдеш! — А що ти маєш? питає Бог. — Кози, каже Триюда! — Овва, каже Бог, кози легче украсти! — Тай розїйшлиси. Арїдник став лютий на Бога; він зробив собі дудку, забрав кози тай пішов у лїс; грав на дудцї, кїлько грав, припер си до вївороти тай задрїмав,

а Бог прийшов, ухопив дудку, приніс соли, тай загулив кози сілю за собов. — Пробудив си Триюда. Нема ні дудки ні кіз. Він до Бога, дивит си, а кози на задвірку їдьи з жолоба сіль; Юда ухопив бук, лапнув козу тай став буком у коліно товчи; кров почуріла, а він каже: Най у тебе будут ноги хоть по коліна дїтьчі. — **З** того чьису від крови у кіз шерсть на колінах жовта, а коза усюди полїзе, бо у неї по коліна дїтьчі ноги!

З гнїву на Бога вігадав Арідник дуже великого вовка, аби си Бог его напудив. Але Бог прийшов, пообзирив его тай пішов. Як раз проснув си Алей, та йик уздрів вовка, спудив си, бо вовк був страшенно великий. Він став Бога просити, аби вовк був малий. Бог узяв сокиру та став обрубувати вовка; шо упаде трїска на землю, то учинит си кїнь, корова, поросьи; котра трїска полетїла у вітер, то зробила си з неї птаха, а з маленької трїсочки, шо полетїла, учинила си муха, а шо маціцьке упало на землю, то з того зробив си червачок. Так зчинила си уся диханя на сьвітї.

Йик уже була уся диханя на сьвітї, зробив Триюда хату. У тій хатї було гет усе, йик має бути, лиш вікон не було; через розколїбинку сьвітило трїшки сонїчко у хату. Арідник узяв мїх, вїйшов на двір тай гребе у тот мїх днини, аби занести у хату, бо там було темно. Приходить Бог тай питає: А ти шо робиш, розпобратиме? — Ади! Поклав-сми хату, каже чорт, а не можу днини покласти у хату! — Бог каже: Пожди, я так зробю, шо у хатї буде днина! — Йик так зробиш, каже Триюда, я тобі хату дарую! — Бог узяв пилку, перепилив два протеси, поклав два варцаби і зробив рамці; уходьи у хату, а там є днина! Бог каже: Се буде добре людем! — З того чьису ув-одно Бог так казав, йик шо вїмудрував у Арідника. — Тот каже: Чекай, коли ти у мене вїмудрував сесу хату, я зробю у нїй таке, шо ти его у мене не вїмудруєш! — Зроби, каже Бог, тай пішов.

Арідник зробив у хатї віз, та не міг его з неї вїнести. Приходить Бог, а Арідник упрів, шо аж чурит з него, а воза вїнести не годен. Бог питає: Що ти робиш? — Дай ми поки, каже тот, я зробив добру річ, але не бізую ї вїнести з хати на двір. — А Бог каже: Що минї даш, я вїнесу на двір, тай буду їхати. — Арідник каже: Віз буде твій! — Бог узяв віз, розібрав его до чиста, вїніс на двір, склав назад і каже: Сїдай, розпобратиме. — Потьиг Бог тай каже: Видиш, уже їхає віз!

Пішов чорт. На дворї упала зима; він змерз, став вігадувати, шо тут робити, аби загрїти си, тай вігадав ватру; вона була тогди без диму. Приходить Бог, питає: Що се? — Ватра, каже тот. Добре грїти си. — Шо би ти хотїв, каже Бог, абис минї ту ватру дав! — О ні, каже Триюда, не дам! Усе ти у мене вїмудрував або таки украв, а ватри не вїмудруєш і не украдеш! — Пішов Бог, улупав з бука губку, вісушив на сонци, розколов паличку зі споду, вложив губку у розколїбину, тай приходить знов до Триюди, сїв коло ватри і говорит шос собі з Арідником. За

тот чьис штухав Бог в-одно паличков у *наклад*, аж губка утліла си в паличці; тепер встав Бог, тай пішов, підпираючиси паличкова. Триюда вснув. Спав він шо спав, а за тот чьис наклад Бог богато дров та позапалював ватри. Тот проснув си, схопив си, а у Бога ватра! Пішов до неї і пирснув (плюнув) у ватру, а з неї закурило си. — А Бог каже: Най, коли вже палит си, най і закурит си! — Тому тепер є у ватрі дим.

З того чьису розлютив си Триюда дуже на Бога, та зі злости хотів збавити Бога! Він вігадав млин, але такий, що треба було ногов кивати валок, аби зерно ишло з коритцьи у камінь, та моллоло си на муку; коло того валка зробив він капкан, бо хотів, аби Бог, йик прийде кивати ногов валок, упав у тот капкан, а Триюда его заланцував. Але Бог мудрий, каже до него: Иди ти перший, а я потому піду, йик буду видіти, йик ти тото робиш. — Лише зачъив Триюда ногов кивати, але так, що не докивав си капкана, кинув Бог каменцем, вцілив у капкан, зрушив его, а капкан имив Триюду. Капкан був зроблений з зеліза; воно було спершу таке мйике, йик гріте, йик дрить відпущена, але Бог зараз подув на него і воно застило, стало дуже тверде, тай з того чьису і тепер воно таке є. Від тогди прикований Арідник, лиш дес колис уривас си; він почъив таргати си, а земля була тонка тай з того завалила си; Арідник потъиг млин на тридевйиту землю, у пекло! — Земљи стоїт на мори, а в тім мори є друга земљи, відтак знов море, а потім знов земљи; се вже земљи Арідникова — пекло; туди він потъиг млин.

Тепер, коли вже було усе на землі, зачъив Бог розплоджувати люде. Бог шос робив та мав руку удерту; Бог відорвав тоту шкірочку, вона скотила си у трубочку. Бог верг тоту шкірочку на землю, вітер повіяв тай кинув тов шкірочков, вона що покотит си, — то стане більша; Богови було тогди прикро самому; він дав так, що із тої шкірочки, що вже була дуже уросла, зробив си Адам! — Адам був зразу чистий; в середині нічого не було. — Жили вони оба з Богом, доки жили, ходили по всім сьвіту та гуторили собі. За тот чьис сїпав си Триюда ув-одно на ланци, аж урвав си, тай війшов на землю. Йик раз був тогди ранок холодний; Адам *надрéг* (змерз) і зачъив си трьисти. Бог наклав ватру, так каже: Грій си! — Сїв Адам коло ватри, гріє си; Триюда уздрів ватру тай біжит туди; дивит си, а коло неї гріє си Адам, а він, шез-би, обхаркав Адама, йик тоту ватру! Приходе Бог, а ту Адам нехарний, курит си з него. Бог узвив перевернув его обризганим у середину, та від того чьису і чоловік у середині нечистий, з него курит си, йик з ватри. — Тепер наказав Бог Алееви, тот загремів дуже люто, аж Арідник напудив си, шез; зі страху сховав си назад у тридевйиту землю.

Адам став чоловіком; Бог передав єму усе добро, що було на сьвітї, лишив собі лиш одну йиблінку — *зваричівку* (паперівку), вона вже є на Івана; у горах і мало. Сих йиблук вольно було лиш Богови їсти.

Раз льиг Адам спати. Бог узьив галузку йиви (верба) тай поклав коло него, а занім Адам проспав си, стала вже з тої галузки жінка, Йива. — Другі приповідають, що Бог вйимив ребро Адамови, тай з сего стала жінка. Може й так! — Тота Йива пішла раз у сад, рвала йиблука і їла, а зваричівки не рушала. Триюда вйшов знов на сьвіт, переверг си у гадину та їст собі зваричівку; йик Йива прийшла подивитис, що се сидит на йиблинці, — вона була цікава, бо гадини ше тогди не було на сьвітї, — Триюда нарвав йиблук тай каже до неї: На, їж сі, вони лїпші, йик усї. — Набрала Йива йиблук тай приносить Адамови, але не каже, що се зваричівки. Адам укусив та лиш пролигати, — спізнав, що се йикіс инші йиблука, нагадав собі, що се певно зваричівки, що не вольно їх їсти, притримав кусок у горлі, там він застрьиг і відси у чоловіка кістка у горлі.

Приходить Бог тай каже: Ви тепер стали грїшні; до того чьису не треба було вам ні робити ні убирати си; від тепер мете робити, мете убирати си. — Шкіра у Адама була поросла, йик у барана, а на ногах були ратиці. Зараз спали з Адама ратиці, лишили си нігті, а волосьї обпало гет!

Тепер каже Бог до Адама: Я тобі дам плуг, воли, гет усе; меш орати, сїяти, робити аж до смерти! — В йшов Адам на поле і став орати; проборознив поле з одного кінцьи у друге; оре він, оре, а поле сцїлює си назад. — Приходить він до Бога тай каже: Я орю, а поле сцїлює си назад! — А Бог каже: Иди, здойми капелюх, перехристи си тай проси у Бога, аби він тобі поміг. — Пішов Адам, помолив си і вже орав йик треба. — Відси є молитва. Бог сам навчив і Адама.

З того чьису, йик Адам и Йива согрїшили, стали люде розплоджувати си. Триюда приходив на землю та юдив їх проти Бога; Бог бив его громом, тогди крив си тот йикийс чьис у пекло, а відколи з сих людий, що его слухали, намножили си юдники, сидит Триюда ув-одно у пеклі та вісилає лиш юдників на землю. Вони сходьби си раз у рік до него; він їм дає розкази, котрий, шо і йик має юдити людий, потім кождий іде до sweї служби на цілий рік.

Йик уродила си перша дитина Йиві, приходит Бог, д' неї тай каже: Озми дитину та вержи ї почерез хату! — Йива узьила йигньи, вергла его, а дитину ні. Від того чьису ходит йигньи зараз, йик си учинит, а жінка за непослух кутає си через три роки коло дитини за кару, доки дитина не зачне ходити. Від того чьису мусит кожда жінка присьгати чоловікови послушенство, инакше би не послушала.

Чим більше розплоджували си люде на землі, тим більше не ставало їм їсти та пити. Бог жив ше тогди з людьми на землі. Приходить до него старец тай просит їсти; а Бог каже: Иди до дрозда, проси у него молока. — Йик Бог забрав був вівці у Аридника, дав їх дроздови; тот пас вівці. — Приходить старец до дрозда, а він доїт вівцу; старец став просити молока, а дрізд

каже: Шуру, буру, та почерез гору, пів дійниці лиш шуму, а молока нема; прийдеш в осени. — Пішов старец до Бога, розказав усе, а Бог каже: Иди в осени. — Приходить старец в осени до дрозда, а тот каже: Тогди був шум з молока, а тепер кленц-покленц, де цып там прилип; дою і дою а молока нема! — Пішов старец знов до Бога тай розказує, що ему дрозд казав. Коли так, каже Бог, то ти вже більше у дрозда не будеш молока просити. — Дрзід попоїв, тай сів на дуба спати, а вівці польгали тиж. Приходить Бог из старцем, дав ему фльойиру тай каже: Грай, тай иди до дому. — Старец зачыв грати у фльойиру, вівці проснулиси тай пішли за голосом фльойири. А Бог закльив дрозда; дрозд пробудив си, а овец нема! Він зачыв фітькати, а їх йик нема, так нема; тому він і доси фітькає, кличе за ними. Так йик тот дрзід, так кличе і чоловік тепер до овец, йик хоче їх завертати: фіть-тю-тю, фіть-тю-тю! — Від того чысу є у людий вівці і люде забогатіли.

Бог жив довго на землі; поки людий було мало та не було між ними ненависти та прогнівку, ходив Бог по землі, а йик вони забогатіли та намножило си їх богато, стали слухати юдників, грішили дуже, не міг Бог між ними остати, він злинув на облаки на *висину*. Відти видит він усе.

З того чысу став Арідник правити землев через своїх юдників; чысто і сам приходив на землю; Бог страшив его громом, але він увик вже до него та й не бойив си грому, через то став він *корити* вже самому Богови, пускав си і до неба, на *висину*, летіти; тогди дав Бог Алеєви до помочи Пантелія. Йик лиш Арідник начнет вікривльитиси Богови, прогнівит его дуже, а чысом і г. ему покаже, то Бог наказує, аби Алей гримав на Арідника; тогди Алей сипле кременем; ним бє він у Арідника; йик его поцілит, то Пантелій зараз палит, креміль ловит си тай горит; від того горит усе, хоть би йике сире було, йик Арідник сидит на нїм, а йик він утече, то не име си, хоть у него бє Алей, бо вже там Арідника нема.

Явида пробуває на землі у тих хатах, де си діє *пустиньство*, *крадька*, шахрайство і недбалість на Бога. Юдники є навіть у церкві у маковици; вони відти юды людий, аби в церкві спали, говорили та сьмійили си. — Звичайно сидь вони під віворотьми у лісі, та на межах або бігають селом гет усюди; тому кладут люде на воротах, на дверех, на сволоці хрести, аби юда у хату не пхав си.

Явиди (юди, чорти, дітьки, пекуни, невмиті) повстають з дітий страчених, йиких через сім літ ніхто не з'ирстит, і з *сукровища*, місця, де убито чоловіка і заховано без опроводів; йик страчений там перестоїт через 7 літ і ніхто не відає за него, не даст опроводу, тогди его убиває юда.

Йик вікопит си чысом з пекла сам Арідник-Триюда, то настає бурь; він міркує, коли Алей-божий на твердо всне, шо его розбудити не мож; від того буває богато шкоди; богато людий,

худоби забере плова, позавалює хати та несе гет, а він, шез-би, іде у тумані, у тімі, музика грає страх! Прийде над ріку, забере відти воду: хоть яка була повінь, то ріка стане йик зарінок сухий, він ї перенесе у другий бік. — Раз він спочивав у Довгополи, та забув там люльку; люлька була така велика, що ї 12 коний не потьгигло, а чибук був йик платва. Третого дньи прийшов і забрав ї.

(З оповідань Юри Шеребурьика з Бервінкової, Юри Бендейчука і Мих. Гутинюка з Жабя.)

2. Початок сьвіта і боротьба Сатани з Богом.

Земні зразу ни було, лиш море ціле. На мори був шум. З верхи, з воздухів падала роса. З роси став дух — йико Бог від віка до віка. З шуму став Ирод. Чорт то є послужник, Ирод, то первовичний йик Бог; Ирод но не знає гадок Божих. Бог знаєт усі Ирода змисли. Ирод ни знає гадок чоловіка, сумлїньи докив ни заговорит, а Бог знаєт увсе.

Ходили оба по мори. Але треба було говорити до себе. То Бог єму казав: Розпобрати', — а він Богови: Побрати'! — Біда все зачинала и за все зачіплювала. Ирод кажет до Бога: — Побрати', що би то було, аби на цим мори була земля? — Господь знав, шо маєт бути, то си ни питав, а вин ни знав, тому все си питав. Тепер Бог єму кажет: — Розпобрати', иди в море, та вінеси трохи земні. Йик меш казати на моє имньи, то вінесеш, а йик на своє, то ни вінесеш.

Тилер йик Ирод пишов у спид за землев, то вин казав: Я на своє имньи несу! — Але докив війшов то Господь так зробив, шо му вода все сполокала. Йик війшов без нічого, Бог єму кажет: — Ти лихо гадав! Иди другий раз, розпобрати', и кажи на моє имньи! — Але вин знов на своє имньи брав земні и знов ни вініс нічо. Аж третий раз кажет: — Най буде на Боже имньи, але і на моє! — Тогди вин найшов там у мори плиту, и вже мав гадку тогди, шо вна єму си придасть письмо з Адамом там заховати, запрытати. Третий раз вініс за нігтьими земні. З тої земні сотворив Бог земню. Але тої земні була крішка, мала кицка. Йик земньи вже була, тогди ходили оба по ній, и нічого на ний ни було, но вни два, йико первовічні.

Раз на тий земни поклали си спати. Господь Бог заснув, а вин подумав, йик Бога стратити на тий крішці. Господь люто вснув, але все знав, шо тот гадав. Ирод-сатана йив Бога тручыти в воду тай втопити. Але йик Бога потрутив в один бік, а Бог си покотив, а й земньи туди ширшала шо раз бирше, вин тручыє в другий бік, а Бог ни спадаг у воду, но земньи ше ширшала й туди; а вин так на вси сторони, на штири сторони сьвіта тру-

Зміст V-ої частини.

	стор.
XVIII. Гуцульські приказки	1—169.
1. Сотворене світа	1
2. Початок світа і боротьба Сатани з Богом	7
3. Перші Явидники	9
4. Як Біда тримала войну з Богом	10
5. За старшого Сатану-Ирода і Бога	11
6. Триюда у ланцах	11
7. За що Юда прикований	12
8. Запродане роду люцького і кінець світа	13
9. Велити	14
10. Перший млин	15
11. Жертва	15
12. Потопа	16
13. Ной і одноріг	17
14. Соломон і єго мати	17
15. Соломон і Біда	18
16. Соломон і баба	18
17. Соломона слабість	19
18. Йик Соломон мірив землю	19
19. Смерть Соломона	20
20. Кінець світа	20
21. Кінець світа	21
22. Смерть Мойсея	21
23. За Юду Скарупійського	22
24. Йик Исус перед жидами ховав си	23
25. Сус Христос і Петро	24
26. Мандрівка Суса Христа	24
27. Христос і Петро молотільниками	25
28. Жовняр, Бог, Петро і Павло	26
29. Сьв. Павло	29
30. Йик з крови сьв. Ивана стала потеруха	30
31. Сьв. Николай і Антосій	31
32. Сьв. Николай і Якуб	31

	стор.
33. Сьв. Николай безгрішний і грішний	32
34. Сьв. Николай і стрільці	32
35. Сьв. Николай і Єлена Константина	33
36. Казка за Єлену Константину	35
37. Служба трьох братів у Бога	36
38. Без Бога ані до порога	40
39. Хлопец вішун і колодочка	43
40. Як парубок посватав цареву дівку	47
41. За вівчюра та срібні вівці	48
42. Їй чортівский	51
43. Їй пйиницьи запродав душу чортови	53
44. Їй записаний чортови став злодієм	54
45. Вандрівний Гриць і поганий цар	56
46. Сватане у поганого царя	58
47. Набожний вїт у пеклі	59
48. Вїт лупій у пеклі	61
49. Іван вішун, Біда і піп	62
50. Їй бідний вїбрав душі з пекла	63
51. Вдячний мертвець	64
52. Чорт і циган	67
53. Божий Фін	69
54. Божий Фін	72
55. Зрадлива сестра	76
56. За хлопцьи та его лиху маму	79
56. Про золотого хлопцьи і царівну	84
57. Хлопец вішун і его зрадлива сестра	86
58. Трійонсин	88
59. Колисаний дуб	90
60. Закльитий цар	93
61. Вандрівка жовньюра Ганцина	95
62. Смерть	99
63. Покараний стрілець	100
64. За нетленного	102
65. Їй легінь шукав страху	103
66. За три брата тай Біду	105
67. В неволи у вірлів	106
68. Богач і Сатана	108
69. Перчович	113
70. Сто синів рідних	117
71. Чоловік і жінка	120
72. Вдячний мертвець	123
73. За богача, що свої маетки роздав	127
74. Їй люта жінка вігнала чортів	129
75. Калай вїтом	131
76. За братів бідного і богатого	132
77. Бідний і вітер	133
78. Бідний, чорт і прошак	135

	стор.
79. За три брата, що служили у Бога	135
80. Служба за три червоні	136
81. Дурень	139
82. За злодії	141
83. Три сини	143
84. Клинка злодій	144
85. На злодію шьипка горит	147
86. Спілка жида з Грицем	148
87. Недотепний хлопець	150
88. Казка небилицьи	151
89. За гнів	152
90. Скасоване панщини	153
91. За жидівського Івана і жидів	154
92. Задльи чого жида голови гольи	155
93. Чому Волохи куці сорочки носьи	157
94. Циганин	157
95. Дідько в Сиготі	158
96. Війна хлопа з Поляком	158
97. Йик множать ся брехні	159
98. Гостина у Жьибівців	159
99. Йик жид стрітив си з мерцем	160
100. Про вішуна та когута	160
101. Чому звів не говорить	161
102. Стара котюга и потьи	162
103. Стара котюга и вовк	165
104. Лис і кіт	166
105. Когутик і курочка	167
106. Так сьвіт платит	167
107. Почерез що шуті кози	168
108. Орел і мурашок	169

XIX. Повірки про опришків і скарби. 170—197.

1. Олекса Довбуш	170—188
2. Юра Оженьик	188
3. Оршан	190
4. Дмитро Марусьик	191
5. Бойчук	192
6. Кричук	193
7. Мирон Штола	193
Конець опришкам	194
Про скарби	195—197

	стор.
XX. Про земні боги	198—225
1. Лісні-Лісниці	198
2. Нявки-Мавки	200
3. Русавки-Люзони	201
4. Нічниці	202
5. Мамуни	202
6. Потопельники	202
7. Відьми-Опирі	203
8. Нетленні	210
9. Мольфарі	211
10. Чинатарі	212
11. Місьчичики	212
12. Вовкуни-Вовкулаки	212
13. Верхоблюди	213
14. Ворожки	214
15. Ворожбити	215
16. Сточники	215
17. Урекливий	218
18. Знахар-Знахарка	220
19. Примівники	220
20. Градівники	221
XXI. Чередінники	226—236
XXII. Гуцульське лічництво	237—254
А) Обяви недуг і їх лічене	238
Б) Недуги і їх лічене	239—253
I. Внутрішні	239—247
II. Недуги нервового укладу	248—250
III. Жіночі недуги	250
IV. Шкірні й інші недуги	250—253
Поправедна смерть і 11 причкових	254
XXIII. Віруванє про рослини і зьвірів і ужиток з них	255—274
XXIV. Загадки	275—279
XXV. Словарець	280—296
